

God is zoveel groter geworden dan de God van mijn jeugd

In gesprek met Zr Lies Alkemade fdnsc

Zr Lies Alkemade (Leiden,1939) is ruim drie jaar provinciaal overste van de Dochters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart(fdnsc) en werd onlangs voor een tweede periode benoemd. In Tilburg waar het moederhuis is, staan de zusters vanwege de vorm van hun kappen bekend als de 'geutjes'. Daar aan de Bredaseweg wonen circa honderd zusters, voorts wonen er vijftig zusters verspreid door het land en op Ambon is nog één Nederlandse zuster actief.

Zr Lies Alkemade was het zesde kind in een traditioneel katholiek gezin met negen kinderen. Ze groeide op in Noordwijk, waar ze van de zee leerde houden en van St. Jeroen, de plaatselijke heilige. Haar beide ouders hadden ieder twee zussen in het klooster en Lies zat bij de zusters JMJ op school. Lies: *We hadden thuis de Annalen van de MSC, daarbij was ik zelatrice voor de Jeugdjuweel, een jaarlijkse uitgave van de msc. Mijn broer was op studie in het seminarie bij de msc in Driehuis-Velsen.* Haar vader, die bloembollenkweker was, overleed toen Lies tien jaar oud was. Haar moeder liet op zijn zerk de tekst *Tot weerziens in de hemel* plaatsen en dat ontroert haar nog altijd.

Als kind wist ze al dat ze naar het klooster zou gaan om zich geheel aan Christus te kunnen geven. Maar voordat het zover was wilde ze ervaringen opdoen en dus ging ze op dansles, maakte ze uitstapjes en ondernam een bedevaart naar Lourdes. Toch bleef er een diep verlangen naar religieus leven, ook al realiseerde ze zich heel goed wat ze daardoor moest prijsgeven. Lies: *Op de dagen dat mijn zussen en broers trouwden voelde ik de pijn van zonder man door het leven te moeten en geen moeder te worden van kinderen. En toch...in die doorvoelde pijn voelde ik me toch vrij mijn diepste verlangen te volgen.*

De Dochters van OLVrouw van het H.Hart zijn nauw verwant aan de Missionarissen van het H. Hart (msc). Beide congregaties zijn gesticht door Jules Chevalier. Lies: *De Dochters waren een missiecongregatie waar ik de eenvoud ervaarde die bij me paste. Na het eerste contact met zuster Ignatia, de novicenmeesteres, wist ik dat ik ook zou intreden. Vroeger spraken we nog niet van spiritualiteit en was het meer een vorming van buiten naar binnen. De stichter Jules Chevalier was in zijn tijd geraakt door de visioenen van Margaretha Maria Alacoque en hij leerde ons de devotie tot het Heilig Hart van Jezus. Door de jaren heen heb ik me die spiritualiteit eigen gemaakt, door de gebeden tot het H.Hart en OLVrouw van het H. Hart, door de conferenties die gegeven worden en de uitleg van de constituties en de vormingsdagen binnen de congregatie. Op de vormingsdagen van de SNVR en ook in mijn eigen congregatie deed ik bewust mee aan de zoektocht naar nieuw religieus leven, de herijking van de geloften en vooral de herbronning van het eigen charisma. Zo is die devotie geleidelijk omgevormd tot de spiritualiteit van het Hart. Het Hart is de bron van liefde. Leven vanuit je hart is leven met mededogen en liefde. Het is een prachtige, eenvoudige spiritualiteit die ik in het leven van alle dag probeer inhoud te geven. Het "begaan zijn met mensen" vloeit rechtstreeks voort uit onze spiritualiteit.*

Werk en Vorming

Zr Lies ging zich na haar intrede aan het eind van de jaren vijftig thuis voelen bij medezusters in een gezamenlijk leefklimaat. Ze was er niet op voorbereid dat er zo snel een omwenteling in het kloosterleven zou komen. Na de professie werkte ze een jaar in een kindertehuis in

Veldhoven. Daar was ook een orthopedagoog in dienst, die de groepleiding begeleidde en die de zusters adviseerde om in Nijmegen te gaan studeren. Lies: *Ik ging studeren op de Kopse Hof en moest daarvoor in burger. Ik stond weer in de wereld en moest het religieuze leven daar een plaats geven. Alleen in de weekenden en vakanties leefden we in het moederhuis, maar het was niet meer de vaste grond onder je voeten.*

Met haar diploma op zak ging ze aan de slag in Veldhoven, waar zij als groepsleidster de taak had om een groep moeilijke jongens, in leeftijden variërend van 12-18 jaar, te begeleiden. Na circa zeven jaar ambieerde ze een leidinggevende functie en ging naar Hooglanderveen om als directrice in het eigen bejaardenhuis en als leidster van de gemeenschap te werken. Na een aantal jaren werd ze gevraagd om het pastoraat binnen de parochie, die zonder pastor was komen zitten, mede gaande te houden. Het bestuur stimuleerde haar toen om theologie te gaan studeren. Het werd de doctorale vrije studierichting in Utrecht en Lies studeerde af op de studierichting Theologie en Maatschappij. Zij werd gevraagd om in het pastoraal team van Rotterdam Oost/Capelle aan den IJssel te komen werken, met twee priesters en een pastoraal werkende. Vanaf 1988 volgden tien zeer verrijkende jaren, waarin ze erg veel leerde. Maar in 1994 was ze bestuurslid geworden en dat was zwaar in combinatie met het pastor-zijn. Van het voornemen om minder tijd als pastor te functioneren kwam natuurlijk weinig terecht.

Een nieuwe fase brak aan toen ze gevraagd werd om in Rucphen teamleider te worden. De parochianen waren er heel anders dan zij gewend was in de Randstad. In de stad zoeken mensen echt de kerk en op het platteland hoort het bij de tradities om naar de kerk te gaan. Ze ging op de pastorie in Rucphen wonen. Lies: *Als je kunt voelen dat de mensen jou pastor maken, dan voel je je geaccepteerd en dat is eigenlijk altijd wel gelukt. Het is de kunst om met zoveel mensen het proces in goede banen te leiden.* In haar diverse functies leerde ze veel vaardigheden, die ook bij het besturen van een religieus instituut van pas komen. Lies: *Er zijn verschillende manieren om de zusters te betrekken in het geheel. Het is goed wanneer de zusters zich uitspreken over wat zij van een bestuur verwachten. Ze kunnen hun reacties vervolgens laten meewegen wanneer zij een nieuw bestuur gaan kiezen. In een bestuur is het ook zaak om de taken onderling speels en ongedwongen onder elkaar te verdelen. Je wilt ontdekken waar ieders krachten liggen en je probeert te bevorderen dat ieder tot haar recht komt.*

Presentie

Vanuit haar innerlijke kracht doet z'r Lies wat gedaan moet worden. Ze leeft niet vanuit angst. Lies: *Ik heb er weinig last van en wanneer ik het soms wel bij mezelf opmerk, dan kijk ik er naar en probeer het los te laten.* Ze heeft geleerd zich te onthechten en realiseert zich dat ze ook maar tijdelijk provinciaal is. Lies: *Het is belangrijk om daarin jezelf te blijven. Mijn werk als provinciaal vraagt vooral betrokkenheid op mijn medezusters. Een presentie bij hun wel en wee. Maar het vraagt ook beleidsmatig denkwerk om elkaar te blijven motiveren om 'gezondenen' te zijn, ook al is het vaak voor velen op de vierkante meter.*

Dit jaar heeft ons bestuur een vormingsprogramma aangeboden waarin we ons lieten inspireren door Catharina Visser met als thema: "Leiding in je leven". De gedachten van Catharina hernemen we nu in meditatievieringen. Op een missionaire ochtend liet z'r Elma vd Nouland mmz van de stichting Religieuzen tegen Vrouwenhandel ons kennismaken met de wereld, waarin een vrouwenlichaam als handelswaar wordt gezien. Onlangs was hier Tom Boesten van het CMBR, die met ons de acht millenniumdoelen uitdiepte. De globalisering stelt de mensheid voor grote problemen. We mogen onze ogen niet sluiten voor allen die lijden onder armoede, gebrek aan drinkwater, gezondheidszorg en onderwijs. Onze gezamenlijke betrokkenheid is meer dan we kunnen vermoeden, want met ons gebed is het een helende kracht, die ons verstand te boven gaat. We hebben steeds getracht om mensen

liefdevol te benaderen, hen nabij te zijn in hun vreugden en in hun leed. We zijn er geweest voor mensen, hier en in de missie, waar we er naar hebben gestreefd de bevolking op een hoger peil te brengen.

Eenzelfde inspiratie zie ik terug bij het Missionair Servicecentrum Tilburg en dat is hartverwarmend. Daar komen 1100 mensen - baanlozen, allochtonen, asielzoekers - per week, die door ruim honderd vrijwilligers, begeleid door een kleine betaalde staf, op weg geholpen worden met de Nederlandse taal of met computerlessen, maar ook met schilderen of tekenen. Dit laagdrempelig project is - zo'n twaalf jaar geleden - gezamenlijk met MSC opgezet. En binnenkort wordt hier in Tilburg een Wereldhuis geopend waar het MST het 'hart' van zal zijn. Zo trachten we ons missionair erfgoed door te geven. Het is positief dat mensen een arm om elkaar slaan en door dit gebaar het beste, 'de hartekracht', naar boven laten komen.

Zorg om de zorg

*De hogere oversten van religieuze instituten, die in Tilburg gevestigd zijn en hun zorg toevertrouwen aan Conventus, komen regelmatig samen om met elkaar van gedachten te wisselen. Lies: *We maken ons oprecht zorgen over de marktwerking in de zorg, want die maakt alles kapot. Hoe kunnen we een klimaat van liefdevolle zorg bevorderen? De presentiebenadering zoals Andries Baart en anderen die voorstaan vinden wij heel waardevol als een soort tegenbeweging. Mensen krijgen geen tijd meer om bij anderen te verwijlen. Kunnen we hier in het verzorgingshuis straks nog ons vertrouwde personeel houden? Want als de nieuwe WMO van kracht wordt, beslist de gemeente wie het schoonmaakwerk zal verrichten. Het is afschuwelijk om al deze ontwikkelingen gaande te slaan. Mensen zijn totaal afhankelijk geworden van het geld dat beschikbaar is voor hen en ze zijn overgeleverd aan de grillen van een ondoorzichtig (alsmaar uitdijend) management. Steeds meer trucs moeten worden ingezet om de zorg te verkrijgen, die nodig is. Als zusters en broeders zijn we gezamenlijk op onze hoede teneinde elkaar te kunnen behoeden.**

Bronnen van inspiratie

*Lies: *Al mijn ervaringen en de reflectie daarop hebben mij geholpen om bij mijn eigen zielsverlangen te komen en me steeds meer bewust te worden van de aantrekkingskracht die God/Christus op me heeft. Door de jaren heen is het een bron van kracht geworden die ik blijf koesteren in mijn gebed en meditatie. Onze spiritualiteit leert ons leven vanuit het hart. God zelf is het hart van ons bestaan. Zijn/haar Geest begeestert alles wat leeft en ademhaalt. Deze tekst van Huub Oosterhuis komt dan ook vaak voor in mijn gebed:**

*"Heer onze Heer, hoe zijt Gij aanwezig,
en hoe onzegbaar ons nabij.
Gij zijt onzichtbaar voor onze ogen
en niemand heeft u ooit gezien.
Maar wij vermoeden en geloven
dat Gij ons draagt, dat Gij ons dient.
Gij zijt in alles diep verscholen
in al wat leeft en zich ontvouwt
maar in de mensen wilt Gij wonen
met hart en ziel aan ons getrouwd"*

Het is wonderlijk te ervaren dat mijn openstaan voor nieuwe stromingen en godsbelevingen mij voeden in mijn honger naar godsbeleving. Ik ben in de stroom van de mystieke

spiritualiteit terecht gekomen. De boeken van Erwin Laszlo¹ over kosmische visie en bezielde kosmos leren mij hoe diep alles met elkaar verbonden is in dat grote meta-universum. Ook wij mensen zijn opgenomen in de grote scheppingskracht. Willigis Jäger, een Duitse Benedictijn, die zich laat inspireren door de christelijke mystiek, zen en moderne wetenschap biedt mij in zijn boeken meditatiestof aan die mijn zielsverlangen om tot een Godsontmoeting te komen, gaande houdt².

Licht

Ze is en blijft een kind van de zon en van het strand en ze vindt het heerlijk om een weekje aan zee te zijn, liefst in Noordwijk. Niet toevallig was haar kloosternaam zuster Jeroen, naar de dorpsheilige van Noordwijk. Sint Jeroen werd in 856 door Noormannen vermoord. Toen enkele eeuwen later het hoofd van de heilige werd gevonden, werd Noordwijk een bedevaartsoord. In 1892 herleefde Noordwijk als bedevaartsoord³.

Lies: De Heilige Jeroen is nog steeds van betekenis voor mensen. Dat heb je toch meegekregen. Het is een soort geïncarneerd geloof en ik weet zeker dat zulke devoties kracht hebben.

Ik houd van de zon. Maar de zon is voor mij meer dan een heerlijke warmtebron waarin ik me kan koesteren. De zon is de oerkracht van energie die alles verlicht en verwarmt, die groei en leven mogelijk maakt. Ook in de psalmen wordt de zonnekracht verwoord als bron der gerechtigheid. Hij geeft zijn warmte en licht aan allen zonder enige uitzondering. In het lied Vernieuw Gij mij, o eeuwig Licht voel ik me ten diepste verbonden met die oerkracht waarvan ik deel uitmaak.

*“Wees Gij de zon van mijn bestaan,
dan kan ik veilig verder gaan,
tot ik U zie, o eeuwig Licht van aangezicht tot aangezicht.”*

De site van de zusters: <http://www.fdnsc.org>

De site van het Missionair Service Team is <http://www.rooihart.nl/>

Een interessante studie: José Eijt en Suzanne Hautvast. *Een missie in de marge. Dochters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart in Nederland en Indonesië 1911 – 2000.*

¹ Ervin Laszlo (Hongarije, 1932) richtte in 1993 de Club van Boedapest op. De filosofie van de club gaat uit van het idee dat de grote problemen waarvoor de mensheid nu staat, alleen kunnen worden opgelost door de ontwikkeling van een wereldwijd cultureel bewustzijn.

Onlangs heeft de Club van Boedapest het initiatief genomen tot een wereldomvattend Marshall-plan waardoor de armoede moet worden uitgebannen (zie www.globalmarshallplan.org). De Club van Boedapest heeft ongeveer vijftig ereleden, onder wie Michael Gorbatsjov, Desmond Tutu, de Dalai Lama en Václav Havel.

² In een interview vertelt Jäger hoe hij als kind onder de indruk kwam van het monotone opzeggen van een rozenkrans in de kerk door een paar oude vrouwen. Het schiep een sfeer die zijn bewustzijn opende. ‘Wist je dat het steeds maar herhalen van een rozenkrans hetzelfde is als het opzeggen van een mantra in het oosten? Mensen zoeken mystiek in het Oosten maar vergeten dat het Westen die ook heeft.’

³ De eerste echte bedevaarttocht vond plaats op 21 augustus 1892, toen 179 Katwijkse katholieken naar Noordwijk liepen. Na 1892 namen de bedevaarten naar Noordwijk een hoge vlucht. In 1997 werd besloten de middeleeuwse Jeroensprocessie te herstellen als stille omgang. Binnen het dorp zijn er nog vele elementen die naar de heilige verwijzen: gilde, fanfare, voetbalclub, bouwvereniging, jongenspatronaat, scholen, bibliotheek, park etc. Daarnaast is Jeroen binnen de naamgeving nog populair en maakte de bakker ‘Jeroenkransjes’.